

کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

National Conference on Applied Studies in Education Processes

بررسی اثربخشی یادگیری در فضای مجازی و فعالیت در آن بر عملکرد و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان

الهام خندان پور آرانی^۱

^۱ کارشناسی، تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تهران

اداره آموزش و پرورش شهرستان کاشان، مدیر آموزشگاه

Hamed70880@yahoo.com

۰۹۱۳۹۶۲۸۰۶۰

چکیده :

پژوهش حاضر با هدف «بررسی اثربخشی یادگیری در فضای مجازی و فعالیت در آن بر عملکرد و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان» انجام شده است. روش حاضر از نوع کیفی بوده و شیوهی جمع آوری داده‌ها مبتنی بر شیوه کتابخانه‌ای و اسنادی می‌باشد. بر اساس یافته‌های پژوهش باید گفت که یادگیری از طریق آموزش آنلاین به‌عنوان یک نظام مبتنی بر فناوری، سازماندهی و مدیریت محور تعریف می‌شود که به دانش آموزان توانایی لازم برای یادگیری از طریق اینترنت را می‌دهد و یادگیری آنها را در این فرایند تسهیل می‌نماید. توسعه فناوری اطلاعات در آموزش، انعطاف‌پذیری موجود در یادگیرنده و یاددهنده را افزایش داده و موجب گسترش استفاده از شیوه‌های جدید آموزش و یادگیری در بین دانش آموزان گردیده است. انگیزه پدیده‌ای است درونی که فرد را از درون به فعالیت واداشته و منبعث از نیازهای فرد است. انگیزه نقش بسیار مهمی را در جهت توضیح علت رفتار، پیش بینی اثرات کارها و هدایت رفتار در جهت دستیابی به هدف ایفاء می‌کند و به یادگیرنده انرژی داده و فعالیت‌های او را هدایت می‌کند. آموزش مجازی می‌تواند بسیاری از معضلات جوامع - از جمله نیازهای روزافزون مردم به آموزش، عدم دسترسی یکسان به مراکز آموزشی، کمبود امکانات اقتصادی، کمبود آموزش‌دهندگان مجرب و هزینه‌های زیادی که صرف آموزش می‌شود را برطرف نماید. یکی از اهداف به کارگیری یادگیری مشارکتی، ایجاد فرصت لازم برای همه دانش آموزان در جهت استفاده بهینه از توان و استعداد و فرصت خود برای رسیدن به پیشرفت تحصیلی بیشتر است.

واژگان کلیدی: فضای مجازی، عملکرد، پیشرفت، دانش آموزان، یادگیرنده

کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

National Conference on Applied Studies in Education Processes

۱- مقدمه

آموزش و پرورش زیر بنای توسعه اجتماعی، سیاسی و فرهنگی هر جامعه ای است و بررسی عوامل موثر بر پیشرفت و ترقی جوامع پیشرفته نشان می دهد که همه این کشورها از آموزش و پرورش توانمند و کارآمد برخوردار بوده اند. در بسیاری از نظام های آموزشی به دلیل گسترش و توسعه سریع مدارس و به کارگیری نیروهای اجرایی غیرمتخصص و تربیت نشده، عاداتی نامطلوب بر فرایند تدریسی حاکم شده است. مخصوصاً آن دسته از عادت های غلطی که جانشین همفکری، تعامل و مشارکت دانش آموزان در کلاس درس شده اند و هرگونه آزادی اندیشه، نقادی و نوآوری را از آنان گرفته اند و به جای استفاده از روش های جدید تدریس، بر اجرای روش های سنتی پافشاری می کنند. بنابر این یکی از ضروری ترین تحولات در نظام های آموزشی، تحول در نگرش و روش تدریس معلمان و مدیران و اجرای نظام آموزشی است (ادیب نیا، ۱۳۸۹).

آموزش مجازی روش نوینی از آموزش و محیط آن شامل اکثر ویژگی های محیط فیزیکی کلاس درس است و یادگیرندگان از این طریق با استاد ارتباط برقرار نموده و محتوای آموزشی را دریافت می کنند (Alaneme et al, 2010). این روش، فرایند آموزش دادن و یادگیری به کمک سیستم های مجازی و شامل همه آموزش هایی است که با استفاده از ابزارهای مجازی اعم از صوتی، تصویری، رایانه ای، شبکه ای و مشابه آن انجام می شود (Hassanzadeh et al, 2012). در دنیای امروز، این شیوه آموزشی پدیده ای نو محسوب شده و هنوز در بسیاری از نقاط جهان ناشناخته مانده یا شناخت اندک و مبهمی از آن وجود دارد. در حقیقت آموزش مجازی یکی از شیوه های آموزش از دور است. با استفاده از آموزش مجازی بسیاری از محدودیت های آموزش سنتی رفع شده است و می توان آموزش مجازی را مقدمه ای برای تحقق یکی از جنبه های حقوق بشر دانست که عبارت است از ایجاد فرصت های برابر آموزشی برای همگان. بنابراین آموزش مجازی می تواند علاوه بر رفع محدودیت ها، محرومیت ها را نیز مرتفع نماید. شعار یا هدف اصلی آموزش مجازی "آموزش در هر زمان و در هر مکان" می باشد. صرفه جویی در زمان، کاهش هزینه ها، تبدیل آموزش سنتی به یادگیری سیار با انگیزه و افزایش کارایی، از مهم ترین علل رشد و موفقیت این شیوه نوین در توسعه آموزش و یادگیری می باشد (میرزایی و شعبانی نیا، ۱۳۹۲).

۲- روش پژوهش

مطالعه حاضر یک مطالعه مروری است. جامعه آماری تحقیق حاضر مقالات فارسی زبان و انگلیسی زبان چاپ شده در مجلات داخلی و خارجی مرتبط با موضوع مطالعه، طی بازه زمانی پانزده سال اخیر است. در این مطالعه لغت کلیدی مناسب که شامل «فعالیت و یادگیری فضای مجازی» و «عملکرد و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان» بود، انتخاب شد و در پایگاه جستجوی اس.آی.دی، سوئیکا، مگیران، گوگل اسکولار و ساینس دایرکت مورد جستجو قرار گرفت و مقالاتی که حاوی مطالب با موضوع مورد مطالعه بودند استخراج و جمع آوری شدند.

۳- بحث درباره یافته ها

سیستم آموزش آنلاین

آموزش الکترونیکی روش نوینی از آموزش و محیط آن شامل اکثر ویژگی های محیط فیزیکی کلاس درس است و یادگیرندگان از این طریق با استاد ارتباط برقرار نموده و محتوای آموزشی را دریافت می کنند. این روش، عبارت است از فرایند آموزش دادن و یادگیری به کمک سیستم های الکترونیکی و شامل همه آموزش هایی است که با استفاده از ابزارهای الکترونیکی اعم از صوتی، تصویری، رایانه ای، شبکه ای و مشابه آن انجام می شود. در دنیای امروز، این شیوه آموزشی پدیده ای نو محسوب شده و هنوز در بسیاری از نقاط جهان ناشناخته مانده یا شناخت اندک و مبهمی از آن وجود دارد. در حقیقت آموزش الکترونیکی یکی از شیوه های آموزش از دور است. با استفاده از آموزش الکترونیکی بسیاری از محدودیت های آموزش سنتی رفع شده است و می توان آموزش الکترونیکی را مقدمه ای برای تحقق یکی از جنبه های حقوق بشر دانست که عبارت است از ایجاد فرصت های برابر آموزشی برای همگان. بنابراین آموزش الکترونیکی می تواند علاوه بر رفع محدودیت ها، محرومیت ها را نیز مرتفع نماید. شعار یا هدف اصلی آموزش الکترونیکی "آموزش در هر زمان و در هر مکان" می باشد. صرفه جویی در زمان، کاهش هزینه ها، تبدیل آموزش سنتی به یادگیری سیار با انگیزه و افزایش کارایی، از مهمترین علل رشد و موفقیت این شیوه نوین در توسعه آموزش و یادگیری می باشد. این شیوه آموزشی در کشور ما صنعتی نوپا به شمار می رود اما مراکز و مؤسسات آموزشی به ویژه دانشگاه ها می کوشند هرچه سریع تر الگویی مناسب با ساختار آموزشی و فرهنگی کشور در زمینه آموزش الکترونیکی ارائه کنند. اجرای این سیستم نوین آموزشی در اواخر دهه ۱۳۷۰ در دستور کار وزارت علوم، تحقیقات و فناوری قرار گرفت (میرزایی و شعبانی نیا، ۱۳۹۲).

کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

National Conference on Applied Studies in Education Processes

یادگیری آنلاین

سازنده گرایان بر این باورند که یادگیری و ساختن معنا به تعامل افراد با یکدیگر و زمینه یادگیری بستگی دارد و آنچه بدان شکل می‌دهد، محیط فرهنگی و اجتماعی است. به کمک سیستم‌های مدیریت یادگیری می‌توان محیطی ایجاد کرد که دانش آموزان با در دست داشتن ابزارها ابزاری مربوطه و تعاملات سازنده، به پرورش ذهن خود بپردازند. از جمله توانایی رشد انتزاعی و تجسم فضایی دانش آموزان است، چرا که در آموزش مجازی می‌توان مدل‌سازی آموزشی کرد و این برای دروسی مانند مهندسی مفید است (Pedrosa et al, 2014).

در محیط‌های پویای آموزش مجازی، توزیع و کنترل اطلاعات به صورت پیشرفته به عنوان جایگزینی برای سیستم‌های کهنه و منسوخ استفاده می‌شود. بسیاری از محققان معتقدند که آموزش مجازی بر ویژگی‌های شخصیتی افراد تأثیرگذارند و موجب تشویق آنان به پیشرفت می‌شوند. فرصتی که افراد و مخصوصاً دانش آموزان از این طریق به دست می‌آورند، آن‌ها را قادر به تشخیص و مدیریت نیازها می‌کند، فضای امکانات آموزش مجازی و آزادی انتخاب در دسترسی به منابع، محتوا، گفت‌وگو و مشارکت با افراد دیگر، موجب افزایش مهارت یادگیری خودکنترلی و خودتنظیمی و نیز سازگاری و تعمق در فضا می‌شود و این‌که بسیاری از محققان نیز اعتقاد دارند بدون استفاده از فناوری یادگیری الکترونیکی خیلی از یادگیری‌های خودتنظیمی یا دیرتر از موعد یا کلاً اتفاق نمی‌افتند (Edmunds and Hartnett, 2014).

آموزش آنلاین در ایران

شاید بتوان گفت امروزه کیفیت حیات و موجودیت هر کشوری به نظام جامع علمی آن کشور بستگی دارد که عمدتاً دو حوزه آموزش و پژوهش را در بر می‌گیرد. از نحوه زیست مردم گرفته تا مسائل کلان رشد و توسعه‌ی هر کشور، به دانش، دانایی و در پی آن توانایی و قابلیت ناشی از آنها برمی‌گردد. یکی از ریشه‌های مشکلات، عقب ماندگی و مسائل هر جامعه‌ای را باید در میزان کارآمدی یا ناکارآمدی دانش، آموزش و پژوهش آن کشور جست و جو کرد (علیخانی، ۱۳۸۹). کاربرد فناوری در عرصه یادگیری، می‌تواند یکی از مصادیق استفاده مناسب و مفید از این پدیده باشد. پیش شرط استفاده از یادگیری الکترونیکی، وجود زمینه و بسترهای لازم و دیدگاه‌های روشن درباره آن در برنامه‌های توسعه ملی است. باید دید رویکرد ملی به استراتژی‌های استفاده از فناوری‌های اطلاعاتی در کشور چگونه است؟ پاسخ این سؤال و اینکه جایگاه فناوری اطلاعات در کشور چگونه تعریف شده و مورد پشتیبانی قرار می‌گیرد، تکلیف موضوع یادگیری الکترونیکی را روشن می‌کند (بابایی، ۱۳۸۹).

پیشرفت روز افزون فاوا موجب گسترش مراکز دانشگاهی مجازی در ایران شده است که براساس آن نیاز به حضور فیزیکی دانشجویان در کلاس درس به تدریج کم رنگ می‌شود. دانشگاه مجازی مرکز آموزشی است که دروس و برنامه‌های آموزشی را از طریق شبکه اینترنت به دانشجویان ارائه می‌کند و او با استفاده از اینترنت نیازهای آموزشی خود را از راه دور رفع می‌نماید. همچنین با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات امکان آموزش متقاضیانی که به صورت پراکنده در مناطق مختلف قرار دارند نیز فراهم شده است. یکی از مهمترین دلایل ضرورت سازماندهی دانشگاه‌های مجازی در ایران، تقاضای روزافزون جوانان برای ورود به دانشگاه است که با توجه به محدودیت منابع و ظرفیت آموزشی در نظام فعلی به یک موضوع اجتماعی تبدیل شده است. این در حالی است که در آموزش مجازی محدودیت مکانی و یا زمانی وجود ندارد (پور محمد باقر و پور محمد باقر، ۱۳۸۷).

همگام با گسترش روزافزون آموزش الکترونیکی در دانشگاه‌های معتبر کشورهای مختلف جهان، مسئولان دانشگاه‌های ایران نیز لازم است تدابیر مناسبی را برای گسترش این نوع از آموزش در مؤسسات آموزشی خود اتخاذ نمایند. یکی از مسائل اساسی پیش روی مسئولان در این خصوص، فراهم ساختن زمینه‌ای مناسب برای پذیرش این نوآوری توسط استادان گروه‌های آموزشی و ارتقای سطح مشارکت آنها در این نوع از آموزش و به تبع آن ارتقای کیفیت این نوع از آموزش است. در این زمینه، توجیه استادان برای درک اهمیت و ضرورت مشارکت آنها، ارائه حمایت‌های اساسی برای رفع نگرانی‌ها و مشکلاتشان و برگزاری دوره‌های کارآموزی مناسب برای آشنا شدن با وظایفشان امری ضروری است. با توجه به هزینه سنگین اولیه برای پیاده‌سازی این نوع از آموزش در دانشگاه‌ها، موفقیت مسئولان در انجام دادن این اقدامات منوط به رعایت اصول علمی و اجرای پژوهش‌های نظری در خلال فرایند برنامه‌ریزی راهبردی است تا هدایت این اعمال به نحو مطلوبی صورت گیرد و اتلاف سرمایه‌های انسانی و مالی دانشگاه‌ها به حداقل برسد. این در حالی است که با توجه به جدید بودن این حوزه عملیاتی در کشور ایران، جای خالی پژوهش‌های داخلی در این زمینه به شدت احساس می‌شود. علاوه بر این، در عمل نیز هم‌اکنون در برنامه‌های بسیاری از دانشگاه‌های کشور تأسیس دوره‌های یادگیری الکترونیکی به عنوان یک هدف راهبردی مدنظر مسئولان قرار گرفته است که دستیابی به موفقیت در این امر دلیل مهم دیگری برای انجام دادن تحقیقات بیشتر در این زمینه است (عبدالهی و همکاران، ۱۳۸۹).

کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

National Conference on Applied Studies in Education Processes

با توجه به نوظهور بودن فناوری اطلاعات و آغاز حضور تدریجی ولی سریع آن در تار و پود حیات اجتماعی و به تبع آن در نظام های آموزشی، شواهد تجربی و تاریخی بسیار اندکی در خصوص نحوه ی تأثیر این موضوع بر دسترسی بر آموزش عالی وجود دارد. خاصه آن که وجوه دسترسی به آموزش عالی در کشور ایران با جنبه های این موضوع در سایر کشورها بسیار متفاوت است. در کشورهای توسعه یافته اطلاعاتی، هدف از کاربرد فناوری اطلاعات در نظام های آموزشی، متنوع کردن شیوه های آموزشی و ایجاد زمینه ای مناسب برای تعمیق آموزش ها است و به همین دلیل این کشورها از امکانات مختلف فناوری اطلاعات به عنوان مکمل آموزش های رایج استفاده می کنند تا بر غنا و کیفیت آموزش بیافزایند؛ از سوی دیگر، در کشورهای در حال توسعه اطلاعاتی نیز از فناوری اطلاعات به عنوان ابزاری برای تعمیم آموزش های همگانی و نزدیک کردن فاصله های فیزیکی (و به ویژه روستاها و مناطق دور دست) استفاده می شود. در کشور ایران موضوع فناوری اطلاعات از هر دو دیدگاه قابل تأمل است: افزایش غنای آموزشی (کیفیت دسترسی) و افزایش دسترسی به محیط های آموزشی (کمیت دسترسی) (منتظر، ۱۳۸۶).

عملکرد تحصیلی

متخصصین تعلیم و تربیت در تلاش برای ارائه روش های مناسب و مفید جهت استفاده بهینه از فرصت ها و امکانات آموزشی در راستای یادگیری بهتر، عمیق تر و سریع تر هستند ضمن مخالفت با تعاریف قبلی تدریس که آن را انتقال معلومات به دانش آموزان می دانستند. تدریس را کمک به فراگیر برای تفهیم و درک مطلب می دانند کارل راجرز بیان می دارد. همان طور که در دوران درمانی، روانشناس صرفا با بیمار کمک می کند تا مشکلات خودش را بشناسد و به چگونگی رفع آن مشکلات بپردازد. در تدریس نیز دانش امور خودش مطالب را فرا می گیرد و معلم فقط به او کمک می کند تا به هدف های آموزشی نزدیک گردیده آنها را فرا گیرد.

در طی قرون و اعصار متممادی، انتقال مفاهیم به شیوه های مختلف و متفاوتی انجام شده است که در آنها مثبت و منفی زیادی به چشم می خورد واضح است که برای تدریس هر موضوع با عنوان درسی باید از شیوه خاصی که متناسب با شرایط و خصوصیات یادگیرندگان باشد بهره جست و نمی توان یک شیوه خاصی برای همه موضوعات و همه افراد به کار برد آنچه مسلم است، روش هایی که در آنها خود فرد فعالانه به دنبال یادگیری است، روش های موفق تری هستند، اطلاعات کسب شده و یادگیری انجام شده از عمق و دوام بیشتری برخوردار است در این روش ها فرد با انگیزه یادگیری به جستجوی مطالب و مفاهیم می پردازد. در این روش ها معلم راه را نشان می دهد و این خود دانش آموز است که قدم در راه نهاده و مسیر را طی می نماید در این مسیر گاهی زمین خورد و از حرکت باز می ایستند در این موقع معلم دست او را گرفته از زمین بلند می کند و دانش آموز بقیه راه خود را ادامه می دهد. با این کار دانش آموز طریقه فکر کردن و جستجوی صحیح را می آموزد به طور مستقل مسائل و مشکلات زندگی را حل می کنند و از اینکه خودش از پس مشکلات خود بر می آید احساس غرور می کند (ما روش هایی که در آنها دانش آموز فقط به صحبت معلم گوش می دهد و هیچ فعالیت و حرکتی در امر یادگیری ندارد وابستگی شدیدی در او ایجاد می شود و بدون کمک از دیگران قادر به حل مسائل درسی و مشکلات خود می باشد به نظر می رسد بهره گیری از روش های نوین و فعال تدریس امری ضروری می باشد تا بتوان در سایه این روش ها شیوه فکر کردن جستجوی راه حل و انگیزه برای یادگیری را در دانش آموزان تقویت کرد (تمجید، ۱۳۹۳).

یکی از مقوله هایی که امروز باید در آموزش و پرورش به آن اهمیت داد بهبود کیفیت آموزش از حالت آموزش سنتی و منفعل به حالت آموزش فعال و دانش آموز می باشد که در این روش به جای فقط کار برای دانش آموز و جریمه و تنبیه، فرصتی برای تولید دانش، کمک به یادگیری، ایجاد فرصت برای شکوفایی استعدادها و علایق، وسیله ای برای جبران نقایص یادگیری، وسیله ای برای قضاوت در ارزشیابی و کسب مهارت های زندگی و فرصتی برای خود ارزیابی دانش آموزان و دست یافتن به اطلاعات و استفاده بهتر از اوقات فراغت است (حیدری، ۱۳۸۸).

نظریات موجود در زمینه انگیزه پیشرفت

نظریه انگیزه پیشرفت، یکی از مهم ترین انگیزه های اجتماعی که رفتار آدمی را تحت تاثیر خود قرار می دهد انگیزه پیشرفت تحصیلی است. انگیزه پیشرفت، دربرگیرنده الگویی از برنامه ریزی، اعمال و احساس هایی است که با تلاش برای دستیابی به نوعی برتری، مرتبط می باشد انگیزه پیشرفت لزوما چیزی همانند تکاپو برای موفقیت های قابل مشاهده، مانند کسب نمره های بالاتر در آزمون، مقام های جامعه هستند و یا درآمد بالا نیست. اگر چه انگیزه یاد شده در برگیرنده طراحی تدبیر اندیشی، و تلاش برای برتری است اما این نگرش نسبت به پیشرفت است که دارای اهمیت

کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

National Conference on Applied Studies in Education Processes

است، نه موفقیت به خودی خود بنابراین ممکن است انگیزه مذکور فعالیت های بسیار گوناگونی را در بر می گیرد و در بیشه های مختلفی از رانندگی کامیون گرفته تا حسابداری، پایدار شود.

الکنیسون و مک کلند^۱ (۲۰۰۰) معتقدند اگر انگیزه پیشرفت، جستجو کردن موفقیت در رقابت با استانداردی عالی می باشد. کورمن انگیزه پیشرفت تحصیلی را عبارت از آرزو یا تمایل فرد برای پیشی گرفتن یک رفتار ویژه می داند که آن رفتار ویژه، به صورت ملاک با معیار در آمده باشد (رجبی میاندره و همکاران، ۱۳۹۳).

رابینز^۲ (۱۹۹۳) انگیزه پیشرفت را گرایشی برای پیشی گرفتن بر دیگران به منظور دستیابی به پیشرفت با توجه به ملاک های مشخص تعریف می کند.

قلد رولند و گولد^۳ (۱۹۷۹) می گویند انگیزه پیشرفت عبارت است از گرایش همه جانبه به ارزیابی عملکرد خود با توجه به عالی ترین معیارها و تلاش برای موفقیت در عملکرد و برخورداری از احساس شادی و لذتی که با موفقیت در عملکرد همراه است.

ونگ و همکاران^۳ (۱۹۹۱) پیشرفت را به آن ویژگی فردی اطلاق می کنند که در اثر آن فرد تمایل پیدا می کند تا کاری سخت را با تلاش بسیار رو به بهترین نحو به انجام برساند (افروز و همکاران، ۱۳۸۵).

تحقیقات و نظریه های مختلفی وجود دارد که ما در اینجا به ۲ تا از آنها می پردازیم:

انگیزه پیشرفت در سال ۱۹۳۸ برای اولین بار مورد توجه هنری مور قرار گرفت و وی و همکارانش این نیاز را توسط عوامل ذیل تعریف کرده اند. مواجهه با مشکلات، تسلط یافتن بر امور، سازمان دهی اندیشه ها، عقاید و امور مختلف، رقابت کردن دیگران و برتری یافتن بر آنان تلاش برای از میان بردن موانع و محدودیت ها، استقلال و سرعت عمل و رسیدن به شرایطی که موجب پیشرفت می شود. موری نیاز به پیشرفت را به عنوان تمایل به غلبه بر موانع و مشکلات کسب قدرت و سعی در انجام کارهای مشکل تعریف کرد.

ب- نظریه مک کلند

مک کلند (۱۹۶۱) نزدیک ترین پیوند را با پژوهش های جامعی که در زمینه انگیزه پیشرفت صورت گرفت دارا می باشد و نظر به نسبتا جامعی را در رابطه با نیاز به پیشرفت پدید آورده است و بیش از همه چیز تاکید می کند که مردم در نیاز خویش برای پیشرفت متفاوتند و این نیاز در نوشته ها و رفتار آنان منعکس می شود (ادیب نیا، ۱۳۸۹).

مک کلند در زمینه نیاز به پیشرفت در افراد چندین فرضیه را بیان می کند:

۱- افراد از لحاظ درجه ای از پیشرفت را تجربه ای رضایت بخش تلقی می کنند با هم تفاوت دارند.

۲- افراد واجد شرایط نیاز به پیشرفت بسیار در مقایسه با افراد واجد شرایط نیاز به پیشرفت کمتر موقعیت های زیر را ترجیح داده و در آنها سخت کار می کنند.

الف- موقعیت مشتمل بر مخاطره متوسط: در مواردی که مخاطره اندک باشد، احساسات مربوط به پیشرفت حداقل خواهد بود و در مواردی که مخاطره بسیار باشد، احتمالا پیشرفت حاصل نخواهد شد.

ب- به موقعیت که در آنها آگاهی از نتایج حاصل شوند. شخص واجد شرایط انگیزه پیشرفت زیاد مایل است بداند که آیا به حصول پیشرفت نایل آمده است یا نه .

ج- موقعیت هایی که در آنها مسئولیت فردی فراهم می شود شخصی که گرایش به پیشرفت دارد می خواهد مطمئن شود که کسی غیر از او برای پیشرفت امتیاز نگیرد.

۳- از آن جایی که این سه گونه موقعیت در نقش های کارآفرین یافت می شوند. لذا افرادی که نیاز به پیشرفت بالا دارند به نقش بازرگانی کارآفرین به عنوان حرفه ای مادام عمر جلب می شوند. مک کلند در این کار موفق بود این نظریه پرداز به پژوهش های گسترده ای در جوامع مختلف دست زد و ضمن این بررسی ها به رابطه بسیار نزدیک وی نشان داده است جوامعی که دارای اوج و انحطاط بوده اند. علت آن میزان انگیزه پیشرفت

1 - MC kland

2 - Rabbins

3 - Vang etal

کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

National Conference on Applied Studies in Education Processes

در مردم آن جوامع بوده است جوامعی که در دوره ای از زمان، انگیزه پیشرفت در مردم آنها زیاد بوده است، تمدن آنها اوج داشته است و جوامعی که دوره ای از زمان انگیزه پیشرفت در مردم آنها در حالت سکون بوده انحطاط داشته یا اوجی نداشته اند. به هر حال پژوهش های مک کلند ثابت کرد که انسان ها هستند که تاریخ را می سازند و نه اینکه تاریخ انسان ها را البته اثر محیط را بر انسان نمی توان منکر شد، اما انسان در این میان نقش مهم تری را ایفا می کند. حجم زیادی از تحقیقات ثابت می کنند که عملکرد افراد با انگیزه پیشرفت بالا، بهتر از عملکرد افراد با انگیزه پایین پیشرفت است برای نمونه مک کلند (۱۹۶۱) دو گروه آزمودنی را که از لحاظ انگیزه پیشرفت با هم متفاوت بودند به انجام دادن تکلیف واحدی وا می دارد، تکلیف این بود که آزمودنی ها حروف مخلوط را که به آنها داده می شد. به کلمات معنا دار تبدیل کنند در آغاز کار هر دو گروه دارای عملکرد مشابه بودند آنها با پیشرفت آزمایش، گروه دارای انگیزه پیشرفت زیاد از گروه دارای انگیزه پیشرفت کم جلو می افتاد (رحیمی، ۱۳۸۷).

۴- نتیجه گیری

آموزش و یادگیری مجازی پارادایمی جدید و محصول فناوری اطلاعات می باشد و چند سالی توسط برخی سازمان ها و دانشگاه ها در قالب طرح های آموزشی متعدد مطرح و حتی اجرا شده است. به طور کلی فناوری اطلاعات فرصت های جدیدی را برای جوامع مختلف ایجاد کرده است؛ جوامعی که سریع تر این فرصت ها را شناسایی کنند، می توانند با جهشی ساختاری، عقب ماندگی های خود را جبران نمایند. فراهم نمودن زیرساخت های ضروری، ارائه طرح هایی نظیر «نهضت سوادآموزی الکترونیکی» کلید گذر ما به جامعه اطلاعاتی خواهد بود. آموزش الکترونیکی می تواند بسیاری از معضلات جوامع- از جمله نیازهای روزافزون مردم به آموزش، عدم دسترسی یکسان به مراکز آموزشی، کمبود امکانات اقتصادی، کمبود آموزش دهندگان مجرب و هزینه های زیادی که صرف آموزش می شود را برطرف نماید.

با توجه به اینکه در هزاره سوم آموزش مجازی دیگر به مثابه یک جایگزین به منزله یک ضرورت است و همچنین بر اساس یافته های حاصل از پژوهش پیشنهاد می شود به معلمان توصیه شود که دانش آموزان را ترغیب کنند که برای یافتن پاسخ سؤالات خود به منابع گوناگون اطلاعاتی مراجعه کنند و همچنین برای حل مسائشان راه های گوناگون آن را در نظر بگیرند و برای دستیابی به پاسخ بهتر به جزئیات نیز توجه کنند و در نهایت اینکه بکرترین پاسخ را ارائه دهند. همچنین در سطح مدارس به منظور ارتقای سطح فرهنگی دانش آموزان و خانواده های آن ها در جهت استفاده بهینه و صحیح از این فناوری تلاش های مؤثر صورت گیرد و برنامه ریزان درسی با بهره گیری از اطلاعات به دست آمده از پژوهش هایی در زمینه آموزش مجازی، در جهت تدوین یک برنامه ریزی صحیح و منسجم تلاش کنند تا این فناوری در برنامه ریزی های آموزشی و درسی مدارس تلفیق گردد و مورد استفاده قرار گیرد.

یکی از اهداف به کارگیری یادگیری مشارکتی، ایجاد فرصت لازم برای همه دانش آموزان در جهت استفاده بهینه از توان و استعداد و فرصت خود برای رسیدن به پیشرفت تحصیلی بیشتر است، لذا این چنین به نظر می رسد و البته تحقیق ها نیز مؤید این نظریه است که یادگیری مشارکتی و الگوی پیشنهادی، یکی از مفیدترین روش های ایجاد خلاقیت و ابتکار دانش آموزان و نیز مجهز کردن آنها به قدرت درک همدلانه و تعامل صحیح و منطقی با همدیگر است، زیرا این روش، دانش آموزان را به نقد و بررسی و تسلط یافتن بر مطالب و ایجاد روابط تنگاتنگ با همدیگر و آموزش یکدیگر فرا می خواند؛ بنابراین، پیشرفت تحصیلی بالاتر در گروه یادگیری مشارکتی در مقایسه با آموزش سنتی قابل پیش بینی و مورد انتظار است؛ بنابراین پیشنهاد می شود، دست اندرکاران نظام آموزشی با برگزاری آموزش های ضمن خدمت برای آموزگاران و دبیران، آنها را با روش های مختلف یادگیری مشارکتی آشنا سازند. تا از این طریق، روحیه همفکری، تبادل نظر و پژوهشگری در میان معلمان و دبیران پرورش یابد.

کنفرانس ملی مطالعات کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت

National Conference on Applied Studies in Education Processes

منابع

- ادیب نیا، اسد، ۱۳۸۹. روش های تدریس پیشرفته. شوشتر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر.
- افروز، غلامعلی؛ کلانتری، فتح اللهی؛ نصرتی، فاطمه، ۱۳۸۵. بررسی تأثیر پیش سازمان دهنده بر یادگیری دانش آموزان، مجله روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران، دوره جدید، سال ۳۸، شماره ۲ و ۱.
- بابایی، محمد (۱۳۸۹). مقدمه ای بر یادگیری الکترونیکی. تهران: پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران.
- پورمحمدباقر، لطیفه؛ پورمحمدباقر، الهه (۱۳۸۷). نقش فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش مراکز دانشگاهی. مجله فناوری و آموزش. سال سوم، جلد ۳، شماره ۱.
- تمجد تاش، الهام، ۱۳۹۳، بررسی تأثیر بکارگیری روش تدریس فعال بر میزان انگیزه (علاقه مندی) فراگیران در یادگیری از دیدگاه دانش آموزان دوره ابتدایی شهرستان مراغه در سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰، نخستین همایش ملی علوم تربیتی و روان شناسی، مرودشت، شرکت اندیشه سازان مبتکر جوان.
- حیدری، رضا، ۱۳۸۸. مقایسه تأثیر روش تدریس 5E با روش تدریس سخنرانی در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پسر کلاس پنجم ابتدایی شهرستان قائم شهر، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی.
- رجبی میاندره، نصیبه؛ محمود رضا چراغعلی و سهیلا کلانتری، ۱۳۹۶، رابطه بین سبک های تدریس کلاس با انگیزش و پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گلستان در سال ۱۳۹۳، فصلنامه پزشکی نوید نو ۲۰ (۶۴).
- رحیمی، علیرضا، ۱۳۸۷. نقش و اهمیت آموزش مفاهیم دینی و اخلاقی در دوره پیش از دبستان، تهران، شرکت چاپ و نشر کتاب های درسی ایران.
- عبداللهی، سیدمجید؛ زمانی، بی بی عشرت؛ ابراهیم زاده، عیسی؛ زارع، حسن؛ زندی، بهرام (۱۳۸۹). شناسایی عوامل بازدارنده مشارکت مدارس دانشگاه ها در دوره های یادگیری الکترونیکی. فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، شماره ۵۶.
- علیخانی، علی اکبر (۱۳۸۹). شیوه های تحول و بهبود آموزش عالی و پژوهش در ایران با تحلیل برخی مطالعات انجام شده. فصلنامه انجمن آموزش عالی ایران، سال سوم، شماره ۱.
- منتظر، غلامعلی (۱۳۸۱). توسعه مبتنی بر فناوری اطلاعات محور آینده نگری در نظام آموزشی کشور، فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، شماره ۲۵.
- میرزایی، علیرضا؛ شعبانی نیا، فریدون (۱۳۹۲). مروری بر سیستم های نوین آموزش الکترونیکی، مقاله مروری، دوره ۴، شماره ۲.
- Alaneme G, Olayiwola P, Reju C. Combining Traditional Learning and the E-Learning Methods in Higher Distance Education: Assessing Learners Preference. 4th International Conference on Distance Learning and Education (ICDLE); 2010 Oct 3; Puerto Rico: USA. San Juan (Puerto Rico): IEEE; 2010. p. 177-190.
- Edmunds, B., & Hartnett, M. (2014). Using a learning management system to personalise learning for primary school students. *Open, Flexible, and Distance Learning*, 18(1), 11-29.

- Hassanzadeh A, Kannani F, Elahi Sh. A Model for Measuring e-Learning Systems Success in Universities. Expert Systems with Applications. 2012 March 17;39(12):10959-10966. [In Persian].
- Pedrosa, C. M., Barbero, B. R., & Miguel, A. R. (2014). Spatial visualization learning in engineering: Traditional methods VS a web-based tool. Educational Technology and Society, 17(2), 142-157.